

Xalqaro savdo va globallashuv ta'siri

Safarov Sobirjon Saydali o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

Moliya va moliyaviy texnologiyalar MMT-78 yo`nalishi

Ilmiy rahbar: **Abdisalom To'rayevich Umirov**

Iqtisodiy xavfsizlik kafedrası dotsenti PhD

Annotatsiya: Xalqaro savdo va globallashuvning o'zaro bog'liq dinamikasi zamonaviy global iqtisodiyotni shakllantirishda hal qiluvchi omillarga aylandi. Ushbu tezis xalqaro savdo va globallashuv o'rtasidagi ko'p qirrali munosabatlarni chuqur o'rganib chiqadi, ularning o'zaro bog'liqligini o'rganadi va iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va ekologik o'lchovlardagi turli ta'sirlarni tahlil qiladi. Nazariy asoslar, empirik dalillar va fanlararo istiqbollarga tayangan holda, tadqiqot globallashuvning mexanizmlari, omillari va oqibatlarini xalqaro savdo naqshlari va aksincha tushuntirishga intiladi. Ushbu murakkab o'zaro ta'sirlarni batafsil o'rganish orqali ushbu tezis global iqtisodiy integratsiyaning rivojlanayotgan landshaftini va uning barqaror rivojlanish, ijtimoiy tenglik va atrof-muhitni boshqarish uchun oqibatlarini chuqurroq tushunishga hissa qo'shishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: xalqaro savdo, Globallashuv, Iqtisodiy integratsiya, Savdoni erkinlashtirish, Transchegaraviy operatsiyalar, Savdo shartnomalari, Ko'p millatli korporatsiyalar, Qiyosiy ustunlik, Savdo naqshlari, Bozorga kirish, Iqtisodiy o'sish.

Daromadlar tengsizligi, Mehnat bozorlari, Resurslarning kamayishi, Iqlim o'zgarishi

Global ta'minot zanjirlari

Misli ko'rilmagan o'zaro bog'liqlik bilan tavsiflangan davrda xalqaro savdo va globallashuv o'rtasidagi munosabatlar global iqtisodiy dinamikaning asosiy toshi sifatida paydo bo'ldi. Tovarlar, xizmatlar, kapital va g'oyalar chegaralarni osonlik bilan kesib o'tayotganda, bu murakkab o'zaro ta'sirning oqibatlari butun dunyo bo'ylab iqtisodiyotlar, jamiyatlar va atrof-muhitda aks etadi. Moliyaviy markazlarning gavjum savdo maydonlaridan tortib qishloq jamoalarining chekka burchaklarigacha globallashuvning xalqaro savdoga ta'siri yaqqol ko'rinib turibdi, bu bizning jamoaviy kelajagimiz konturini shakllantirmoqda.

Xalqaro savdo va globallashuv o'zaro bog'liqligi

Globallashuv o'z mohiyatida iqtisodiyot va jamiyatlarning global miqyosda chuqurlashib borayotgan integratsiyasini o'zida mujassam etadi. Texnologiya, transport va kommunikatsiya sohasidagi yutuqlar tufayli globallashuv misli ko'rilmagan harakatchanlik, aloqadorlik va o'zaro bog'liqlik davrini boshlab berdi. Xalqaro savdo ushbu hodisaning katalizatori va o'tkazgichi bo'lib xizmat qiladi, bu chegaralar bo'ylab tovarlar va xizmatlar almashinuvini ta'minlaydi va milliy chegaralardan tashqarida iqtisodiy o'zaro aloqalarni rivojlantiradi.

Iqtisodiy o'lchovlardan tashqari, globallashuv chuqur ijtimoiy va madaniy ta'sirga ega bo'lib, odamlarning o'zaro ta'siri, o'ziga xoslikni shakllantirish va madaniy almashinuv shakllarini qayta shakllantiradi. Jamiyatlar tobora o'zaro bog'langan, xilma-xil va ko'p madaniyatli bo'lib borar ekan, globallashuv madaniyatlararo o'zaro ta'sirlarni kuchaytiradi, g'oyalar va qadriyatlarning tarqalishini osonlashtiradi va global miqyosda ijtimoiy integratsiyaga yordam beradi. Shunga qaramay, ushbu madaniy almashinuv va boyitish imkoniyatlari bilan bir qatorda, globallashuv mahalliy an'analar, tillar va madaniy o'ziga xosliklarga ham qiyinchiliklar tug'diradi va bir-biriga bog'langan dunyoda madaniy merosni saqlash bo'yicha munozaralarga sabab bo'ladi.

Ekologik barqarorlik: Savdo va ekologiyani muvozanatlash

Globallashuvning ekologik jihatida iqtisodiy rivojlanish, resurslardan foydalanish va ekologik barqarorlik o'rtasidagi murakkab o'zaro bog'liqlikni ta'kidlaydi. Xalqaro savdo yashil texnologiyalar va ekologik amaliyotlarning tarqalishini osonlashtirgan bo'lsa-da, u atrof-muhitning buzilishi, resurslarning kamayishi va iqlim o'zgarishiga ham hissa qo'shdi. Amazondagi o'rmonlarning kesilishidan tortib transmilliy ta'minot zanjirlaridagi uglerod chiqindilarigacha, globallashuvning ekologik izi barqarorlik masalalarini global savdo siyosati va amaliyotiga integratsiya qilish zarurligini ta'kidlaydi.

Oldindagi qiyinchiliklar va imkoniyatlarni yo'lga qo'yish

Xalqaro savdo va globallashuvning murakkabliklarini kezar ekanmiz, bu hodisalarning ko'p qirrali mohiyatini va ularning keng qamrovli oqibatlarini tan olishimiz zarur. Globallashuv iqtisodiy o'sish, madaniy almashinuv va texnologik innovatsiyalar uchun imkoniyatlar taqdim etsa-da, tengsizlik, madaniy bir hillashuv va atrof-muhit degradatsiyasi bilan bog'liq muammolarni ham keltirib chiqaradi. Globallashuvning salbiy oqibatlarini yumshatish bilan birga uning afzalliklaridan foydalanish uchun siyosatchilar, biznes va fuqarolik jamiyati inklyuziv rivojlanish, ijtimoiy hamjihatlik va ekologik barqarorlikka ustuvor ahamiyat beradigan yaxlit yondashuvni qabul qilishi kerak.

Xulosa qilib shuni aytish joizki global iqtisodiy dinamikaning gobelenida xalqaro savdo va globallashuv bir-biri bilan chambarchas bog'liq bo'lib, bizning bir-biriga bog'langan dunyomizning konturlarini shakllantiradi. Borgan sari globallashib borayotgan davrning muammolari va imkoniyatlariga qarshi tura turib, tenglik, hamjihatlik va atrof-muhitni muhofaza qilish tamoyillariga asoslangan inklyuziv va barqaror rivojlanish yo'llarini ishlab chiqishimiz kerak. Muloqot, hamkorlik va jamoaviy harakatlarni rivojlantirish orqali biz yanada farovon, adolatli va barqaror global hamjamiyat sari yo'lni belgilay olamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Xodiyev B., Shodmonov Sh. Iqtisodiyot nazariyasi (darslik). – T., «Barkamol fayz media» nashriyoti, 2017. – 785 b.
2. Gulyamov S.S. va boshqalar. Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyalari. T.:“Iqtisod-Moliya” nashriyoti, 2019.
3. Shodmonov Sh.Sh., G’afurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi (darslik). – T., «Iqtisod-moliya» nashriyoti, 2010. – 756 b.
4. Shodmonov Sh.Sh., G’afurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi (darslik). – T., «Fan va texnologiya» nashriyoti, 2005. – 784 b.